

Összegzés

E jelen disszertáció megírásánál folytatott kutatásaink eredményeként sikerült leszűrünk, hogy Európában, az Európai Unióban számos példát találunk az etnikai alapú területi autonómiákra. Ezek működése és kisebbség-védelmi jelentősége bizonyította, hogy az etnikai alapú területi autonómia „nem ördögtől való dolog”, nem veszélyezteti és nem is csorbítja az illető állam szuverenitását, hanem inkább gazdagítja azt (pl. Dél-Tirol, Åland-szigetek, Belgiumi Német Nyelvi Közösség).

Az interetnikus viszonyok komolyabb kutatása Közép- és Kelet-Európa országaiban csak a politikai rendszerváltás után vett lendületet, de Nyugat-Európában is csak a II. Világháború utánig vezethető vissza. Térségünkben az 1980-as évek végének–1990-es évek elejének eseményei nyomán beköszöntő szabadabb világ, az addig kényszerűségből elhallgatott témák (Trianon társadalmi-gazdasági következményei, az egyes országokban a nemzeti kisebbségek megléte, sőt, problémái stb.) felszínre kerülése arra ösztönözte a (főként a szociológia és a demográfia területén vagy határterületein dolgozó) tudósokat, hogy megpróbálják feltárni azokat a folyamatokat, hatásmechanizmusokat, okokat, amelyek több, egymás mellett élő különböző nép kapcsolatrendszerét meghatározzák. A vonatkozó kutatások kelet-közép- és délkelet-európai sajátossága, hogy általában valamilyen etnikai probléma, esetleg konfliktus leírása, megértése motiválja őket (pl. a II. Világháború elő- és utótörténetéhez tartozó lakosságcserek, erőszakos ki- és áttelepítések révén több helyütt felborított etnikai egyensúly okozta feszültségek, a külföldre szakadt magyar nemzetrészek helyzete a Kárpát-medence országaiban, a roma lakosság társadalmi és szociális integrációjának nehézségei). Ennek ellenére mi mégis megpróbáltunk bemutatni néhány olyan pozitív nyugat-európai példát, amelyek egyrészt kézzelfogható bizonyítékai a különböző nemzetiségek békés, harmonikus, egymást segítő együttélésének, másrészt számos olyan tanulsággal, mintával szolgálhatnak térségünk számára is, amelyek végiggondolása, esetleg átvétele igen pozitív eredményekkel kecsegtet az itteni interetnikus viszonyok alakulásának szempontjából.

Kevesen tudnak róla, hogy a kétnemzetiségűnek elkönyvelt, évszázados flamand-vallon ellentét „fémjelezte” Belgiumnak német kisebbsége is van. Számuk tényleg nem túl jelentős, mindössze 74 ezer fő (2008), ami a 10,4 milliós ország lakosságának mindössze 0,7 %-át teszi ki. A német határ mentén élnek, alig 854 km²-nyi területen (az országterület 2,8 %-án), Európa egyetlen magaslati mocsaras vidékén, összesen kilenc településen. A kisebb kiterjedésű, de sűrűbben lakott északi rész négy községet (Eupen, Kelmis, Lontzen, Rearen) foglal magába, míg a nagyobb, de ritkábban lakott déli ötöt (Amel, Büllingen, Bütgenbach, Burg Reuland, St. Vith).

Azonban a Belgiumon belül sem a lakosság száma, sem pedig az általa elfoglalt terület nagysága alapján nem jelentős német nyelvi közösséget a tagjait megillető jogok mégis igen fontossá teszik. A jelenlegi belga alkotmány ugyanis kimondja, hogy Belgium – szövetségi állam, amely a flamand, a francia (tehát a két „nagy”) és a német nyelvű közösségből áll. A német nyelv a flamand és a francia mellett az ország harmadik hivatalos nyelve, a német közösségnek saját parlamentje, miniszterelnöke, főiskolája, színháza, rádióadója, újságja stb. van és a közös szövetségi kasszából is jelentős évi részesedést kap, aminek nagy részét oktatásra fordítja. A németek tehát a flamandokkal és a vallonokkal azonos jogokkal bíró közösséget alkotnak, még ha e két népcsoporttól eltérően saját régiójuk nincs is. Mivel településterületük a vallon régió része, ma még az élet számos dimenzióját érintő gazdasági kérdésekben ennek irányítói mondják ki a végső szót, ám a tervek szerint a németek hamarosan egyes gazdasági kompetenciákat is megkaphatnak majd a régiótól. Mindezekért a németajkúak, természetesen, hálásak országuknak és a végsőkig igyekeznek hozzá lojálisak maradni: például, a flamand-vallon ellentét közepette is nagy hangsúlyt fektettek a belga állam egységére; kormányuk a múlt évtizedben hűségesküt tett a

belga állam mellett, és többször is az ország egységének megőrzésére szólította fel a vallonok és a flamandok közösségét.

Miután a belgiumi németek esetleges problémáiról ma szinte semmit sem hallani, valószínűsíthetően sikerült helyzetüket kielégítően rendezni. Ugyan a belgiumi német nyelvű lakosság munkahelye általában a határ túloldalán, azaz Németországban van, túlnyomó többségük (saját bevallásuk szerint) mégis elégedett jelenlegi helyzetével, és azon semmilyen módon nem kíván változtatni.

Mindezek fényében felmerül a költőinek szánt kérdés: Európa melyik (akár igen gazdag) országa engedné meg, hogy egy 74 ezres közösségnek saját miniszterelnöke, miniszterei, parlamentje lehessen?

A finnországi svédok ma már csak az ország összlakosságának kb. 5,5 %-t alkotják, mégis Európa „legkényelmesebb” helyzetben lévő kisebbségének tartják őket. Ma viszonylag kis területen, főleg az Åland- v. Ahvenanmaa-szigeteken, valamint a nyugati és déli tengerparton összpontosulnak, ám itt jó néhány svéd többségű település is előfordul. A finnországi törvények alapján kétnyelvűnek számít minden olyan település, ahol a kisebbség aránya meghaladja a 6 %-ot vagy a 3000 főt. A kétnyelvű helységeiben a hivatalos felhívások, törvények, rendeletek, közlemények, kiírások, feliratok, utcanévtáblák kétnyelvűek. Ha a terület kétnyelvű, akkor a hivatalnokoknak mindkét nyelvet ismerniük kell. Az alkotmány ugyanis mindenki számára jogot biztosít, hogy bíróságokon, hivatalokban anyanyelvén intézze ügyeit, és ugyanazon a nyelven kapjon választ, sőt, elrendeli, hogy az állam a finn és a svéd nyelvű polgárok kulturális és gazdasági igényeit azonos alapelvek szerint köteles kielégíteni. A parlamenti üléseken mindkét nyelv használható. A hadsereg vezényleti nyelve a finn, de a svéd anyanyelvűeket külön helyőrségekbe hívják be. Ezekbe sok finn is kéri besorozását a svéd nyelv gyakorlása miatt. Az egészségügyben is megkívánják, hogy az alkalmazottak a beteggel anyanyelvén beszéljenek. Különleges státusa van a svéd lakosságú Åland-szigeteknek, amelyeket a nemzetközi jog előírásai és a finn alkotmány is biztosít. A szigetek kulturális autonómiáját kiszélesítették jogi és gazdasági téren is, amelyet, mint speciális státust, az ENSZ is elismert. Mindezek mellett a finnországi svéd közösségnek az óvodáktól az egyetemekig terjedő teljes önálló oktatási rendszere is van.

A 60 fős Finnországi Svéd Parlament (Svenska Finlands Folkting) jogi kompetenciákkal ugyan nem rendelkezik, de a finn országgyűlés mellett jelentős érdekképviselői szerepet tölt be. Tagjait a svéd nyelvű lakosság négyévente, közvetve választja. A testület két évente tart plenáris ülést, amelyen a bizottságok és a képviselők által felvetett aktuális kérdéseket tűzik napirendre. A kisebbségi intézményrendszer további fontos eleme a Finn Rádió és Televízió svéd programosztálya, amely önállóan készít anyagokat, a műsorokat pedig svédekből álló programtanács szerkeszti és felügyeli. Az állami rádió három csatornájából egy svéd nyelvű, emellett több svéd magánadó is működik.

Az állam részéről megnyilvánuló pozitív diszkrimináció ennyi példája után itt is joggal merül fel a kérdés: nevezhetjük-e egyáltalán kisebbségnek a finnországi svéd közösséget?

A ma Olaszországhoz tartozó Dél-Tirol (németül Südtirol, olaszul Alto Adige), illetve az itteni németajkú (osztrák) lakosság helyzetének a XX. sz. második felében történt rendezését sokan az európai kisebbségi politika mintapéldájának tekintik, még ha a dél-tiroli osztrákok és olaszok együttélése sokáig egyáltalán nem is volt békés és barátságos. Manapság minden dél-tiroli állami és önkormányzati alkalmazott számára kötelező mind a német, mind az olasz nyelv ismerete. A gyerekek már az iskolában tanulni kezdik egymást nyelvét. A kulturális támogatásokat, a munkahelyeket és a lakásokat minden településen az ott élő népcsoportok arányában osztják el. Míg Európában számos kisebbség esetében nagy problémát jelent az asszimiláció, a dél-tiroli osztrákok lélekszáma folyamatosan nő. A tartomány pedig időközben Európa egyik leggazdagabb régiója lett. Talán ezért is van, hogy az autonómia sikerének titkait a mai napig a világ számos pontján elemzik.

A régió autonómiáját kimondó statútum értelmében az autonóm körzeten belül minden nyelvi csoport (német, olasz, ladin) tagjai jogegyenlőséget élveznek, mindegyikük etnikai és kulturális sajátosságai védelemben részesülnek. Dél-Tirol német nyelvű polgárainak joga van a bíróságokkal, a közigazgatás szerveivel és hivatalaival, valamint a közszolgáltatást ellátó koncessziós vállalatokkal való érintkezésben anyanyelvüket használni. Ami a felsőoktatást illeti, a statútum lehetővé teszi, hogy a dél-tiroliak számára Ausztria töltsen be a kulturális haza szerepét. Ennek egyik jele az egyetemi és főiskolai diplomák, illetve címek, tudományos fokozatok kölcsönös elismerése Ausztria és Olaszország között.

Mindezen eredményeket végiggondolva itt is kérdéses, hogy tekinthetjük-e ezek után ténylegesen nemzeti kisebbségnek a dél-tiroli osztrákokat. De talán nem is ez a fontos, hanem az, hogy minden európai (és nem is csak európai) kisebbség és többség számára adottak a pozitív példák a kisebbségi kérdések mindenki számára megnyugtató rendezésére, csak kinek-kinek ki kellene tudni választania azokat a vonatkozásokat, amelyek éppen jól alkalmazhatók és sikerrel kecsegtetők egy-egy konkrét esetben. Ehhez csak némi kölcsönös jó szándékra, ennek nyomán egy kis akaratra és elhatározásra, és persze némi pénzre van szükség. Különösen aktuális ez a felvetés az Ukrajnában most megerősödő nacionalista irányvonalak ismeretében...

A kárpátaljai magyar etnikai kisebbség helyzete Trianon óta váltakozó, de alapvetően végig „ellenséges” környezetben alakult, ennek ellenére, bár fogyatkozó demográfiai mutatók mellett, de a mai napig megőrizte vitalitását, élni akarását. Ezt bizonyította az általunk elvégzett interetnikus (szociálgeográfiai) vizsgálat is, amelynek során a nem magyar nemzetiségű adatközlőink is általában elismerték a magyarság fontos szerepét Kárpátalja etnikai térszerkezetében.

A már többször emlegetett prominencia-vizsgálat alanyai között egyaránt volt ukrán nemzetiségű megyei tanácselnök, magyar nemzetiségű politikus, főiskolai tanár, református esperes vagy ruszin nemzetiségű görög katolikus parochus, akiket egyebek mellett arról kérdeztünk, hogyan vélekednek Kárpátalja nemzetiségi összetételéről, illetve annak jövőbeli alakulásáról, a nagyobb nemzetiségi csoportok (ukránok, ruszinok, magyarok, románok, oroszok, cigányok) egymáshoz való viszonyáról, a nemzetiségek közötti kapcsolat esetleges irányváltásairól, az állami és megyei vezetés szerepéről az interetnikus viszonyok alakulásában stb.

Az interjúk során összegyűjtött információk rendszerezése és értékelése után az eredmények az alábbiakban foglalhatók össze: a válaszadók szerint Kárpátalja mai nemzetiségi összetétele igen sokszínű, ám kevés az igazán meghatározó etnikai csoport. Ma a legnagyobb arányt az ukránok képviselik, de közvetlenül utánuk még a magyarok következnek, akik a közelmúlt minden számbeli veszteségének ellenére is őrzik a második helyet Kárpátalja etnikumai között. A „két nagy”-on kívül jelentős még a románok, az oroszok, a szlovákok és a cigányok száma, ám csak az utóbbiaké gyarapszik, gyors természetes szaporodásuk miatt. Az utóbbi néhány évtized kivándorlási hullámai gyakorlatilag eltüntették megyénk nemzetiségi térképéről a német és, részben, a zsidó kisebbséget. Ez a veszély a kárpátaljai magyarságot ugyan még nem fenyegeti, de tény, hogy jelentős méreteket öltött a természetes fogyás és a kivándorlás okozta létszámcsökkenésük. Ha ez a tendencia tartósan tovább folytatódik, az akár rövid időn belül is létében fenyegetheti a kárpátaljai magyar kisebbséget. Köztudott, hogy a kivándorolt magyarok helyét zömmel az újonnan betelepülő ukránok „foglalják el”, miáltal a magyarok szempontjából tovább romlik a nemzetiségi összetétel.

A Kárpátalján élő nemzetiségek a történelem folyamán általában békében és megértésben éltek egymással, és ez, egy-két kivételtől eltekintve, a mai napig így van. Komolyabb konfliktus csak az ukránok és az általuk „megsemmisített” ruszin kisebbség között van, ám az utóbbiak mára gyakorlatilag beletörődtek helyzetükbe, nem küzdenek túl nagy elánnal a jogaikért, így ez a konfliktus sem vet fel napi problémákat. Ami viszont szembetűnő, az utóbbi 1-2 évben igencsak felerősödtek az országban az ukrán nacionalista irányvonalak, amelyek mára már a nemzetiségek hétköznapi életének számos szegmensét, gondolkodásmódját is kezdik befolyásolni. Példaként elegendő megemlíteni a lassan két éve elfogadott oktatási törvényt, amely az érettségi és felvételi

vizsgák addig megszokott rendszere helyett ún. független vizsgaközpontok felállításáról rendelkezett, ahol az idei évtől minden végzős tanuló ukrán nyelven tesz emelt szintű érettségi vizsgákat, amelyek egyúttal felvételi vizsgának is számítanak. Ukrán nyelvből és irodalomból minden végzősnek kötelezően vizsgáznia kell, e nélkül egyetlen akkreditált ukrain felsőoktatási intézménybe sem nyerhet felvételt. 2008-ban és 2009-ben a nemzetiségi iskolák végzősei számára még megengedték, hogy az oktatás nyelvén tegyék le a vizsgákat, de az idei évtől ez már nincs így. Vagyis egyértelmű, hogy az anyanyelvű (pl. magyar) oktatási intézményben érettségiző tanulók esélyegyenlősége jelentősen csorbul, mivel esetükben az ukrán nyelvű vizsgák nem a szaktárgyi tudást, hanem az ukrán nyelv (szaknyelv) ismeretét fogják mérni. Mivel az ukrán nyelv oktatásának színvonala a nemzetiségi iskolákban az általános vélekedés szerint alacsony, ezen iskolák végzősei eleve jókora hátránnyal indulnak majd a felsőoktatási helyekért folyó versenyben, ami már a közeljövőben a magyarok felsőoktatásból való kiszorulásával, de legalábbis jelentős létszámcsökkenésével fenyeget. Még tovább mutató megállapítás, hogy a független érettségi-felvételi vizsgaközpontok bevezetése nagymértékben befolyásolja majd a nemzetiségi, mindenekelőtt a magyar tannyelvű iskolákat, megkérdőjelezi azok létjogosultságát. Már most, két évvel a törvény hatályba lépése után érezhető a magyar iskolák tanulói létszámának csökkenése, mivel sok magyar szülő ukrán tannyelvű iskolába adja gyermekét, remélve, hogy ott jobban felkészítik a majdani ukrán nyelvű érettségire.

A megye fejlődése szempontjából tehát a legsarkalatosabb a magyar-ukrán viszony, amely ma még komolyabb békétlenségektől mentes, bár állami politikai körökben egyre gyakoribb és durvább kísérletek történnek az ukrain kisebbségek, köztük a magyarok, „visszaszorítására”. Az ilyen és ehhez hasonló, törvények és kormányrendeletek formájában megjelenő kísérletek a közelmúltig nem voltak diszkriminatív jellegűek, inkább arra irányultak, hogy a fiatal ukrán államban tényleg az ukránok irányíthassanak, az ő nyelvük legyen a hivatalos nyelv, az ő kezükben legyen az ország vagyona stb. Ám manapság ez a tendencia igencsak eltolódott a szélsőséges államnacionalizmus irányába, ami a kárpátaljai interetnikus viszonyok szempontjából igen aggasztó jelenség.

Komoly gondot jelent az utóbbi időben az egyre növekvő számú cigány lakosság szociális „kordában tartása” is. A velük kapcsolatos problémák okai szerteágazóak, ám mindegyik ok végső soron a cigányok alap-beállítottságához, mentalitásához, rendszertelen életmódjához vezethető vissza. Ez a mentalitás semmi esetre sem illik a többi kárpátaljai nemzetiség mentalitásához, amiből akadnak is problémák, ám ezek nem annyira nemzetiségi, mint inkább szociális alapon keletkeznek. Így egyre nagyobb mérvű a cigányok szegregációja a többi nemzetiségtől, életvitelük és életszínvonaluk lényegesen elmarad azokétól. Ebből az „ördögi kör”-ből csak igen kevés cigány nemzetiségű tud „kivergődni”, ám akiknek ez sikerül (az ún. „úri cigányok”), azok rövid időn belül ugyanolyan elitélően viszonyulnak a többi cigányhoz, mint a más nemzetiségekhez tartozók. Vagyis, a cigányok szociális rétegződése is elkezdődött, sőt, az ő társadalmi rétegeik között vannak a legnagyobb szociális különbségek! Ráadásul minden jel arra mutat, hogy a közeljövőben sem lesz lehetséges a cigányok nagyobb tömegeinek a „civilizálása” (amit leginkább ők maguk tesznek lehetetlenné), így a velük kapcsolatos problémák még sokáig fennállnak majd vidékünkön (is).

Interjú-alanyaink többsége szerint a kárpátaljai interetnikus viszonyokban, főleg a minket leginkább érdeklő magyar-ukrán relációban, jelentős változásokat okozhat Magyarország Ukrajnánál gyorsabb gazdasági fejlődése, Európai Unió tagsága, de akár egy esetleges ottani kormányváltás is. Ezek pozitív hozadéka lehet például Kárpátalja híd-szerepének felerősödése Ukrajna és az EU között, az itteni magyarok presztízs-növekedése, az anyaország növekvő gondoskodása rólunk, stb.), ami pozitívan fog hatni az itteni magyarság életére és „túlélési” esélyeire.

Ez utóbbi esélyek azonban nemcsak az anyaországtól függenek, hanem magától a kárpátaljai magyarságtól is. Attól, hogy folytatódik-e az az emancipációs folyamat, amelynek zászlóvivői az

utóbbi időben a Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetsége és annak fiókszervezetei, valamint a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. Sok függ attól, hogy az utóbbi mennyire tudja majd ellátni feladatát, vagyis a kárpátaljai helyben maradó magyar értelmiség újratermelését, amely később majd képes lesz komolyan felvállalni és kezébe venni megyénk magyarságának sorsát. Remélhetőleg, az állami és helyi szintű politikai vezetés nem fog akadályokat gördíteni a folyamat útjába, így még sok-sok évtized vagy évszázad múlva is beszélhetünk majd szervezett magyar közösségről Kárpátalján, amely békében és megértésben létezik és él együtt a többi kárpátaljai nemzetiséggel...

Kutatásaink során bizonyítottuk, hogy Kárpátalján a magyar etnikum humánerőforrás-fejlesztés szempontjából – bár nem kis küzdelem árán – kiépítette saját felsőoktatási infrastruktúráját. Most már az ukrán állam felé is bizonyítani kellene, hogy ez végső soron csak gazdagítja az ország humán erőforrásait, sőt, annak EU-konformitását is erősítheti.

Az 1990-es évek elejének nagy politikai-társadalmi változásai előtt Kárpátaljának egyetlen felsőoktatási intézménye volt: az Ungvári Állami (ma már Nemzeti) Egyetem. A vidék felsőoktatásának, szakképzésének központi láncszemét 1945. október 18-án alapították, az USZSZK Népbiztosai Tanácsának és az Ukrajnai Kommunista Párt Központi Bizottságának közös határozata értelmében. Jelenleg az intézménynek 17 különböző karon 82 tanszéke van, a hallgatói létszám pedig megközelíti a 11 ezret. A képzés összesen 42 szakon és 24 szakirányban folyik több mint 1000 főállású oktató és tudományos munkatárs vezetésével (ebből több mint 100 professzor). A választható szakok között van a „Magyar nyelv és irodalom” szak, melynek a 2006/2007-es tanévben nappali tagozaton 121, levelező tagozaton pedig 20 hallgatója volt, egy kivétellel valamennyien magyar nemzetiségűek. Az egyetem mellett doktori iskola (doktorantúra) és három tudományos-kutató intézet is működik. Az Ungvári Nemzeti Egyetem a világ 13 országának összesen 44 felsőoktatási intézményével folytat nemzetközi tudományos együttműködést.

A kárpátaljai magyarság szempontjából komoly eredmény volt az egyetem mellett működő Hungarológiai Központ létrehozása 1987-ben. Ezt egy kétoldalú magyar-szovjet egyezmény tette lehetővé, amelyet Magyarország Oktatási és Kulturális Minisztériuma, illetve a Szovjetunió Oktatási Minisztériuma kötött egy évvel korábban (az egyezmény része volt egy Ruszisztikai Központ létrehozása is a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem bázisán). A Hungarológiai Központ célja, hogy segítse és koordinálja a magyar nyelvi, irodalmi, történeti, etnográfiai stb. kutatásokkal kapcsolatos tudományos-pedagógiai tevékenységet, hogy egybegyűjtse és együttműködésre ösztönözze ezen tudományágak művelőit, valamint hogy felélénkítse a kárpátaljai magyarok kultúrájának kutatását, kölcsönhatásban az ukránok és Kárpátalja egyéb nemzetiségeinek kultúrájával és hagyományaival.

A rendszerváltás után szinte ugrásszerűen megnőtt Kárpátalja felsőoktatási intézményeinek száma. Jóllehet, ezek közül a legtöbb az új, piaci viszonyok között előszeretettel terjeszkedő más ukrán intézmények kihelyezett tagozata volt (és ma is az), megyénkben is alakultak új önálló főiskolák, sőt egyetemek is.

Az egyik ilyen a 2004. novemberében alapított Kárpátaljai Állami Egyetem, amely magába olvasztotta az 1995-ben létrehozott Ungvári Állami Informatikai, Gazdasági és Jogtudományi Főiskolát. Szervezeti felépítését tekintve 5 karból és 2 intézetből áll. Folyamatos profilbővítés után ma az intézmény már 7 különböző szakirányban ad ki baccalaureus (bachelor) szintű, 11 szakirányban pedig magiszter szintű diplomákat. A hallgatói létszám megközelíti a 3200-at, ennek több mint fele (kb. 1700 fő) nappali tagozatos. A nappali és levelező tagozatos képzés mellett működik távoktatási, externátusi (magántanulói) rendszer, valamint doktori iskola is.

2003-ban kapott főiskolai rangot a Munkácsi Tanítóképző Intézet, amely addig ún. középfokú speciális szakképző intézménynek számított. A mai nevén Munkácsi Humánpedagógiai Főiskola már jogosult baccalaureus és magiszter szintű felsőfokú diplomák kiadására is (bár a középfokú tanítóképzés is megmaradt). Az intézmény a kárpátaljai magyarság számára is fontos

képzési helynek számít, hiszen évről-évre indít magyar tannyelvű csoportokat is. Jelenleg 5 szakon, több mint 1000 diákkal folyik az oktatás, nappali és levelező formában egyaránt.

1995-ben alapították a Munkácsi Technológiai Főiskolát, amely fennállásának első két évében a Hmelnickij székelyi Podóliai Technológiai Egyetem fiókintézeteként működött, 1997-re azonban már önálló intézménnyé nőtte ki magát. Jelenleg három karon összesen 9 szakon és szakirányban zajlik itt a képzés, és a nappali mellett szintén működik levelező tagozat. Az intézmény baccalaureus és magiszter szintű diplomák kiadására egyaránt jogosult.

2008 szeptemberében döntés született a két fenti munkácsi főiskola összevonásáról és bázisukon a Munkácsi Állami Egyetem létrehozásáról. A változtatás az átfogó ukrain felsőoktatási reformok keretében történik és fő célja a bolognai folyamathoz való minél teljesebb illeszkedés, illetve az ottani követelményeknek való megfelelés. A következő tanévre már egyetemi képzésként meghirdetett szakok listája lényegében alig változott az összevonás előttihez képest, csupán a korábban a humánpedagógiai főiskolához tartozó zenepedagógia szakot szüntették meg.

A kárpátaljai magyarság megmaradásának szempontjából döntő fontosságú volt a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola létrehozása. Az intézmény megalapításáig a magyar nemzetiségű és anyanyelvű továbbtanulni vágyók csak ukrán (esetleg orosz) tannyelvű felsőoktatási intézményekbe felvételizhettek, ami nyilvánvalóan jelentősen rontotta esélyeiket az orosz vagy ukrán anyanyelvű jelentkezőkkel szemben. Döntően ennek köszönhető, hogy létszámához képest a kárpátaljai magyarság egészen az 1990-es évek közepéig-végéig igencsak alulreprezentált volt a megye felsőoktatásában. Ez a helyzet változott meg komolyan a magyar tannyelvű főiskola 1994-es létrejöttével, ami által a kárpátaljai magyarság elérte, hogy magyar nyelvű oktatási rendszere a bölcsődéktől a felsőoktatásig íveljen. A főiskola hallgatói létszáma a 2007/2008-as tanévig állandóan nőtt (958 főig), ám azóta (nagy mértékben a fentebb vázolt új ukrain oktatási törvény hatására) lassú csökkenés kezdődött (854 fő a folyó, 2009/2010-es tanévben). Az elkövetkező időszak legnagyobb feladata az, hogy a főiskola a megváltozott körülmények között ismét (sokadszor) bizonyítsa az állami vezetés felé létjogosultságát és szükségességét, elérve, hogy a vidék többi felsőoktatási intézménye ne ellenfelet, konkurenciát, hanem szövetségest lásson benne, miközben a nagypolitika is elismeri a magyarság híd-szerepét Magyarországra, ezáltal az Európai Unió felé.